

Åbning af Ingstrup Bogby Festival 3. september kl. 11.40 – 2022:

Når jeg kører gennem den landsby nede på Lolland, som dannede rammen om hele min barndom og ungdom, så kører bilen på nostalgis dampe. For her er intet tilbage af den by og det tætte minisamfund, som jeg husker. Dengang i 50'erne og 60'erne lå forretninger og små håndværkervirksomheder side om side – med Brugsen som omdrejningspunkt og centrum for udveksling af hverdagens små og store fortællinger. Den livsnødvendige sladrecentral, om man vil.

I dag står den røde murstensbygning gabende tom som et kuldslået minde om en tid med nærhed og kontakt, sammenhold og sammenhæng. Og når jeg i dag står her i Ingstrup, så er jeg sikker på, at også denne lille bys historie på lange stræk rimer med fortællingen om Grænge nede på Lolland – men én væsentlig undtagelse: Her i Ingstrup står Brugsen ikke tom. Den har fået et andet indhold, en anden funktion – den har skiftet kolonialvarerne ud med bøgerne. Masser af bøger. Slidte. Brugte. Læste og genlæste. Æselører og krøllede sider. Blyantsmarkeringer. Reol efter reol.

I prunkløse og beskedne rammer lukker den os ind i den verden, der måske er den mest magiske af dem alle: Litteraturens. Fortællingens univers. Magiens universelle favntag, hvor vi kan søge oplysning, oplevelse, oplivelse, hvor vi for en stund kan tillade os at glemme – for at huske!

Som formand for Ordkraft Festival gennem 11 år har jeg på egen krop og navnlig eget nervesystem mærket og erfaret, hvad der kræves for at løbe nye kulturelle initiativer i gang og efterfølgende holde dem flyvende og levende. Det er rent ud sagt et hestearbejde – og det har det også været at bygge en bogby i Ingstrup.

For det er jo ikke kun Bog Brugsen, det handler om. Men også ordsekvenser på husene, bogbænk, bogvogn. Bøgerne omfavner Ingstrup, og jeg er fuld af beundring for det initiativ og den sejlivede vilje, der driver bogbyen – og den vedholdenhed, der skal til, for at projektet her ikke blot skal være en parentes i landlivets kulturhistorie, men en smuk og livsbekræftende fortælling om, at når afviklingen trækker sine spor henover landbolivets stolte historie, så må vi sørge for, at afvikling mødes af udvikling. Af nytænkning og kreativitet. Her vil Ingstrup skrive sig ind i fortællingen med smukke bogstaver. Fordi I er med til at dementere den sejlivede historie om bogens snarlige død og fortællingens endeligt. Lad mig vende tilbage til

bøgerne. Det er jo dem, vi er samlede om på denne lille, men vigtige festival. Vi har alle vores egne og ofte meget forskellige grunde til at læse bøger. Men for ikke udelukkende at komme med mine egne husmandsbetragtninger, så har jeg rodet lidt rundt på min egen boghylde og på nettet for at finde velegnede citater om, hvorfor litteraturen er så vigtig – og den første, jeg stødte på, er Salman Rushdie, som jo netop på sin egen krop har følt, hvad der kan ske, når ordene falder i hænderne på formørkede og fanatiske kræfter.

Rushdie har om litteraturens betydning sagt disse kloge ord:

”Litteraturen er det sted, jeg år hen for at udforske de højeste og laveste steder i det menneskelige samfund og i den menneskelige ånd, hvor jeg håber ikke at finde den absolutte sandhed, men sandheden om fortællingen, om fantasien og om hjertet”.

Mere rammende kan det næppe siges. Det er ikke i litteraturen, man finder den absolutte sandhed, men litteraturen hjælper os på vej mod en anden forståelse af os selv og den verden, der omgiver os.

Kim Leine, én af mine yndlingsforfattere med sin fantastiske fortælling om Grønland og civilisationens udbredelse på godt og navnlig ondt, har et lidt mere kontant bud på litteraturens betydning end Rushdies:

”Det rigtige liv kan kun opleves i litteraturen, underforstået skønlitteraturen. Faglitteraturen forklarer, dissekerer, oplyser og rådgiver. Men det er i skønlitteraturen, at det rigtige liv leves.”

Det er i skønlitteraturen, at det rigtige liv leves! Varmere anbefaling af at tage en bog ned fra reolerne her i Bog Brugsen eller gå ind i en boghandel eller på et bibliotek, findes næppe.

Apropos fornemmelsen af det at sidde med en bog i hånden, så faldt jeg over en meget smuk passage i John Williams’ roman ”Stoner”, der udkom for et par år siden.

”På universitetsbiblioteket gik han rundt i magasinerne mellem tusindvis af bøger og **indåndede den mugne lugt af læder, lærred og indtørrede bogsider, som om det var eksotisk røgelse**. Somme tider standsede han, tog et bind ned fra hylderne og holdt det et øjeblik, og det snurrede i hans hænder ved den stadig uvante fornemmelse af ryg og perm og føjelige sider.”

Ikke sandt – det at læse en bog kan nærmest være en fysisk, en sanselig oplevelse.

Men vi ved jo godt, at bøger i dag ikke kun findes i fysisk form. De er – og heldigvis for det – også tilgængelige på de elektroniske platforme, det digitale univers. Det gør det lettere at pakke feriekufferten, når den ikke skal læses med tre tunge murstensromaner, når de samme romaner er tilgængelige via en strømforsyning, et password og en tablet. Den digitale udvikling afspejler sig også i bibliotekernes udlån, vor e-bøger steg med 32 procent fra 2019 til 2020. I samme tidsrum havde bibliotekerne i alt 37,4 millioner besøgende og er dermed udenfor konkurrence den mest brugte kulturinstitution i Danmark.

Så rygter om bogens død er stærkt overdrevet. Mit eget bud er, at bogen tværtimod vil leve endog særdeles godt i de kommende år, for i vores gennemdigitaliserede og gennemordnede samfund er der i den grad brug for, at vi kan søge tilflugt i en verden af smukt sammensatte ord, som udgør levende fortællinger om alt mellem himmel og jord.

Afstanden mellem mennesker øges. Den fysiske nærhed og den personlige samtale erstattes i vidt omfang af de sociale medier – de platforme, hvor vi alle sammen er lige kloge og lige dumme. Den nærhed og den skønhed, vi ofte savner i en brydsom hverdag, kan vi finde i litteraturens forunderlige univers

Min egen yndlingsforfatter, Gabriel Garcia Marquez fra Columbia, nåede at skrive første bind af sine erindringer, inden han forsvandt ind i Alzheimers lukkede verden. Bogen hedder "At leve for at fortælle". Det er en smuk titel – og når jeg kigger rundt på reolerne her i Bog Brugsen, på vores egen bogreol derhjemme, når jeg går forbi et boghandlervindue eller når jeg kommer ind på et bibliotek, så glædes jeg næsten til tårer over, at så mange lever for at fortælle.

Nu vil jeg runde af og sige tak fordi jeg fik lov til at holde åbningstalen i dag. Det var ikke uden en vis form for nervøsitet, jeg sagde ja – men jeg håber, jeg slap igennem og kan gøre titlen på den bog, I skal høre om lige om lidt, til en karakteristik af det, I lige har hørt mig sige: "Hvis jeg overlever det her – bliver det en god historie".

